

EXP[®]

Robert Doisneau

La Boverie - Luik

Gegeven
momenten

© 2014 Robert Doisneau

LERARENGIDS

Robert
Doisneau
Gegeven
momenten

tempora[®]

- Introductie	4
- Biografie	5
- Tentoonstellingscircuit	8
- Enkele citaten	23
- Pedagogische ideeën	25
• MET BETREKKING TOT DE THEMA'S VAN DE TENTOONSTELLING	25
• ALGEMENE PEDAGOGISCHE IDEEËN OVER FOTOGRAFIE	32
- Quiz	34
- Une brève histoire de la photographie	36
- Ressources bibliographiques	39
- Informations pratiques & visites guidées scolaires	42

Introductie

Wij heten u van harte welkom bij de tentoonstelling **Robert Doisneau. Gegeven momenten.**

Bij het ontwerpen en realiseren van tentoonstellingen staat educatieve bemiddeling voorop. Daarom is er speciaal voor deze gelegenheid een dossier voor leerkrachten samengesteld. Het doel ervan is leerkrachten te ondersteunen bij hun pedagogische aanpak. Het dossier is bedoeld voor alle niveaus van het secundair onderwijs en leerkrachten kunnen de inhoud ervan aanpassen aan hun behoeften.

Met dit dossier kunt u uw bezoek optimaal voorbereiden en benutten door kennis te maken met een korte biografie van Robert Doisneau, het parcours van de tentoonstelling, pedagogische tips, een quiz en een korte geschiedenis van de fotografie.

Biografie

1912

Geboren op 14 april in Gentilly (Val-de-Marne).

1925-1929

Studeert aan de École Estienne. Behaalt een diploma als lithografisch graveur.

1930

Lettertekenaar en leert het vak van farmaceutische fotografie op een intuïtieve manier bij Atelier Ullmann.

1931

Assistent van André Vigneau, wiens atelier gravure, lithografie, fotografie en cinema combineerde.

1932

Verkoopt zijn eerste fotoreportage aan de krant L'Excelsior.

1934-1939

Industrieel fotograaf bij de Renault-fabrieken in Boulogne-Billancourt.

1939

Ontslagen wegens herhaalde te laatkomingen. Ontmoeting met Charles Rado, oprichter van het agentschap Rapho. Start als zelfstandig fotograaf en illustrator.

1942

Werkt samen met uitgever Maximilien Vox en voert talrijke opdrachten voor hem uit.

1945

Begin van een langdurige samenwerking met Pierre Betz, uitgever van het artistiek-literaire tijdschrift Le Point. Ontmoeting met schrijver Blaise Cendrars in Aix-en-Provence.

1946

Keert terug naar het agentschap Rapho, nu geleid door Raymond Grosset. Hij blijft er de rest van zijn carrière. Reportages voor het weekblad Action.

1947

Ontmoeting met Jacques Prévert en Robert Giraud. Ontvangt de Kodak-prijs.

1949-1951

Contract met het tijdschrift Vogue.

1951

Deelname aan een tentoonstelling in het MoMA in New York.

1956

Ontvangt de Niépce-prijs.

1956

Reportage in België in Brugge

1958

Reportage op de Wereldtentoonstelling in Brussel.

1960-1967

Reeks reizen voor reportages: Verenigde Staten (New York, Hollywood en Palm Springs), Canada, USSR ("50 jaar Sovjetprestaties").

1960

Reportage over de textielfabrieken in Eeklo

1962

Reportage in Luik over de Tour cybernétique met Nicolas Schöffer

1970

Reportage over de Crédit Lyonnais in België

1971

Rondreis langs Franse regionale musea met Jacques Dubois.

1973 en 1981

François Porcile maakt de films Le Parijs de Robert Doisneau en Poète et piéton.

1975

Eregast op de Rencontres Internationales de la Photographie in Arles.

1983

Ontvangt de Grote Nationale Fotografieprijs (Grand Prix national de la photographie).

1984

Neemt deel aan de fotografiemissie van de Franse planningsdienst DATAR.

1986

Prijs van de Balzac-stichting.

1990-1993

Verschillende films over zijn werk worden gerealiseerd: Contacts vidéo (CNP/La Sept/Riff Production), Bonjour, Monsieur Doisneau door Sabine Azéma (Riff Production), en Doisneau des villes, Doisneau des champs door Patrick Cazals (FR3 Limousin-Poitou-Charente).

1994

Overlijdt in Parijs op 1 april.

Autoportrait, Villejuif, 1949.

Tentoonstellingscircuit

De tentoonstelling toont foto's uit de hele carrière van Robert Doisneau.

Aan de hand van meer dan 350 ingelijste foto's en bijna 400 foto's in totaal, die dateren van 1934 tot 1992, ontdekken we een oeuvre dat thematisch is ingedeeld: kindertijd, kunstenaarsateliers, cafés, voorsteden, enz. Er is ook een speciale sectie gewijd aan België.

Les jardins du Champ-de-Mars, Parijs, 1944

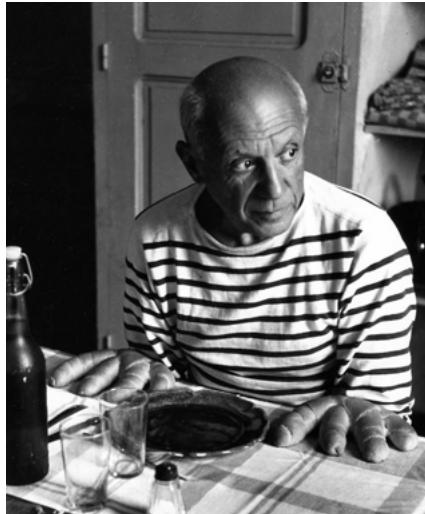
Jeugd

De kindertijd is een thema dat door zijn hele oeuvre loopt, omdat hij zich zijn hele leven lang meer verbonden voelde met kinderen dan met volwassenen. Poëzie, spontaniteit en vrijheid vormden de basis van zijn wereldbeeld.

De kindertijd van Robert Doisneau was somber. Hij bracht zijn vroege jeugd door in een land in oorlog, zonder vader die aan het front vocht, en bij diens terugkeer werd hij verscheurd door de dood van zijn moeder, waardoor hij op 8-jarige leeftijd wees werd.

Vanaf de jaren 30 richtte hij de lens van zijn gloednieuwe Rolleiflex op de luidruchtige en onverschrokken kinderen met petjes op, de ongedisciplineerde en vrolijk brutale beltrekkers. Al heel vroeg vond hij bij hen zijn stijl, die dicht bij de verbeelding van een filmmaker lag, waarbij hij werkte in sequenties die tal van montage mogelijkheden boden. Deze tedere band met kinderen zou nooit verdwijnen.

Hij deelde met hen de liefde voor het spel, een onbedwingbare behoefte aan vrijheid en het beoefenen van vrolijke brutaliteit.

Les pains de Picasso, Vallauris, 1952

Ateliers van kunstenaars

Het atelier is een natuurlijke omgeving voor Robert Doisneau. Hij bezoekt er vaak vanwege de geografische nabijheid, want in de zuidelijke wijken en buitenwijken van Parijs wonen schilders als Fernand Léger, Georges Braque en beeldhouwers als Alberto Giacometti en César.

Doisneau fotografeert de plek waar het idee - door tussenkomst van de kunstenaar - tot kunstwerk wordt. Met uitzondering van Fernand Léger, die hem had gevraagd om zijn atelier te komen fotograferen, worden de portretten van kunstenaars gemaakt in het kader van opdrachten van het agentschap dat beelden levert aan tal van kunsttijdschriften.

Hij past in het atelier van de kunstenaar hetzelfde principe toe als voor alle beroepen: zo dicht mogelijk bij het werkinstrument staan, wat voor beeldhouwers tot aan de gieterijen reikt. Hij wordt regisseur van de kunstenaars en weet altijd perfect de objecten, posities en decors te kiezen. In één enkel beeld vat hij de kunstenaar en zijn werk samen.

Agentschap, publiciteit en publicaties

Robert Doisneau treedt eind jaren dertig in dienst bij het agentschap Rapho en blijft daar zijn hele leven werken. Het agentschap wordt in 1933 opgericht door Charles Rado, een Hongaarse emigrant in Parijs, en is een illustratieagentschap voor de pers dat in de jaren veertig begint te schitteren met talrijke beelden. Charles Rado omringt zich met jonge fotografen die in Parijs actief zijn. Tijdens de Tweede Wereldoorlog emigreerde Charles Rado naar de Verenigde Staten. In Parijs zet het bureau na de oorlog zijn ontwikkeling voort. In 1946 wordt er nieuw leven ingeblazen door Raymond Grosset, die wordt vergezeld door andere fotografen zoals Ergy Landau, Robert Doisneau en Willy Ronis, en later Sabine Weiss, Janine Niépce, Edouard Boubat en Jean-Philippe Charbonnier. Allemaal zijn ze vandaag de dag beroemde fotografen.

Het bureau wordt een beeldbank die uitgevers en persorganen voorziet van illustraties over het dagelijks leven en reizen. De foto's worden thematisch gerangschikt en Robert Doisneau is de eerste die in de jaren 70 zijn eigen archiefdozen aanlegt. Het bureau krijgt ook veel opdrachten, zowel voor de pers als voor uitgeverijen en zelfs voor reclame. Robert Doisneau voert deze opdrachten methodisch uit, met enthousiasme voor de pers, die hem toegang biedt tot gevarieerde en interessante onderwerpen, en met berusting voor de reclame, die weliswaar lucratiever is, maar die hij met een zekere verveelde afstandelijkheid beoordeelt. "Boulots- bifteck" ("baantjes voor de boterham") en "niaiseries publicitaires" ("reclameklets") is hoe hij de reclameopdrachten classificeert, die hij probeert met verbeeldingskracht en humor te omzeilen. Desondanks boekt hij enig succes bij de opdrachtgevers.

«La Maison des locataires», collage photographique, 1962

Afdrukken, collages en knutselwerk

Het atelier van Robert Doisneau is meer dan een donkere kamer, het is ook zijn woonplaats, die hij deelt met zijn vrouw en twee dochters. Zijn materiaal ligt opgeborgen in een grote kast, maar de afdrukken liggen vaak op de grond uitgespreid bij gebrek aan ruimte.

Het atelier is een belangrijke plek voor creativiteit, vooral wanneer er minder opdrachten zijn en er minder werk is op het bureau. Zijn

atelier is een plek waar hij prenten afdruckt, archiveert en opbergt, maar ook een plek waar hij uitvindt en creëert met behulp van verschillende technieken.

Er zijn montages te vinden die eerst met de hand zijn uitgeknipt en waarin hij werelden bedenkt door personages samen te brengen die elkaar in werkelijkheid nooit hebben ontmoet. (*Zicht op het atelier van Fernand Léger uit 1938 of Montage-collage: place de l'Opéra uit 1948*). Soms bewerkt hij de negatieven rechtstreeks om grappige foto's te maken, zoals de *Montage en damier: Maurice Baquet et son violoncelle* uit 1956.

Het is ook de plek van technische uitvindingen zoals *Speed Graphic*, een camera die hij aanpast en een procédé uitvindt om modellen te laten ronddraaien en objecten te vervormen. En soms is de uitvinding van groot belang, zoals *La maison des locataires*, een soort doorsnede van een Parijs gebouw dat een kijkje geeft in het privéleven van de bewoners, van de conciërge tot de kleuters op de bovenste verdieping. Sommige montages, zoals die van de *Pont des Arts*, vormen een soort voorloper van de kunstinstallatie die enkele decennia later erg in de mode zou raken in de culturele wereld.

Het fotolab

Robert Doisneau ontwikkelde zijn foto's zelf in een fotolaboratorium dat zich bij hem thuis bevond. Het zijn afdrukken uit die tijd, of "vintage", en sommige zijn gesigneerd door de fotograaf. Soms vroeg hij ook een drukker om het werk te doen, maar hij controleerde altijd de kwaliteit en bracht alleen de stempel *Atelier Robert Doisneau* aan als het resultaat bevredigend was. Na zijn dood werden er nog andere afdrukken gemaakt door het Atelier. Dit zijn hedendaagse afdrukken, vaak geproduceerd voor tentoonstellingen, in grotere formaten dan die welke bedoeld waren voor illustraties in tijdschriften. In dit fotolab ontdekt u de sfeer, het materiaal en het verloop van een afdruk dankzij een korte animatiefilm.

Voor het kunstwerk

Robert Doisneau heeft zich herhaaldelijk beziggehouden met de plaats van kunstwerken in de samenleving. Er worden drie series getoond.

In het Louvre wordt in 1945 het schilderij van Leonardo da Vinci, *De Mona Lisa*, voor het eerst na de oorlog tentoongesteld. Het

hangt op een ezel, zodat het publiek er vlakbij langs en omheen kan lopen. In plaats van het schilderij te fotograferen, bestudeert Robert Doisneau de gezichtsuitdrukkingen van de bezoekers en laat ons de twijfels en vragen zien van deze ongewilde acteurs.

In 1948 is zijn vriend, de schrijver Robert Giraud, bewaker van een kunstgalerie in Parijs, in het hart van Saint-Germain-des-Prés, de galerie Romi. Hij vertelt hem dat een schilderij van een schilder genaamd Wagner in de etalage hangt en grappige reacties uitlokt. Robert Doisneau gaat erheen en brengt zijn dag door met het fotograferen van voorbijgangers zonder dat zij het merken. Hij vertelt: “Comfortabel geïnstalleerd in een zachte fauteuil, met mijn camera op een meubelstuk, zag ik door het glas, waarvan de reflecties mij onzichtbaar maakten, de voorbijgangers en hun reacties.”

Op 29 juni 1964 gaat Robert Doisneau naar zijn werk bij het agentschap Rapho voor een afspraak over een reclameopdracht. Terwijl hij door de Tuilerieën loopt, is hij getuige van een grappige scène: beelden van de beeldhouwer Aristide Maillol worden uitgeladen, uitgepakt en in de tuin geplaatst. De vrouw die de leiding heeft over de operatie is Dina Vierny, die Maillol aan het einde van zijn leven vele jaren heeft begeleid.

Zij is ook het originele model voor de beelden. Robert Doisneau vergeet zijn afspraak en brengt uiteindelijk de hele dag door met het fotograferen van het plaatsen van de beelden. In deze serie is Robert Doisneau eigenlijk geïnteresseerd in het werk door de reactie die het bij de bezoekers oproept. Hij vertelt ons meer over menselijkheid dan over kunst.

Vogue, Parijs, juin 1951

De Vogue-jaren

Van 1949 tot 1952 staat Robert Doisneau onder contract bij het tijdschrift *Vogue*. Hij wordt ingehuurd om een frisse blik te werpen op dit prestigieuze, luxueuze en klassieke tijdschrift. Hij publiceert zelfs persoonlijke reportages (over conciërges,

waarzeggers en voorspellers, de buitenwijken van Parijs) die duidelijk laten zien hoezeer de directie van het tijdschrift hem waardeerde.

Hij doet verslag van bruiloften van de high society, weelderige bals, de heropleving van het culturele leven na de donkere oorlogsjaren en enkele zeldzamere modereportages. Omdat hij zich niet thuis voelde in deze mondaine wereld, verlengde hij zijn contract in 1953 niet. Tot 1965 kreeg hij talrijke reportages toevertrouwd, waardoor hij mooie ontmoetingen had met belangrijke kunstenaars.

Jacques Prévert au guéridon, 1955

Schrijvers

Het zijn de schrijvers die Robert Doisneau het meest beïnvloeden in zijn werk, veel meer dan beeldende kunstenaars of podiumkunstenaars. Ze zijn een terugkerend onderwerp in de opdrachten voor Vogue en andere tijdschriften, en hij portretteert ze regelmatig. Net als bij de kunstenaars, altijd in de buurt van hun gereedschap: een bureau, boeken, papier, pennen... Zijn foto's bieden een treffende samenvatting van 50 jaar Franstalige literatuur. Maar naast de onberispelijke uitvoering van deze opdrachten zijn sommigen van hen echte teamgenoten. Jacques Prévert is zijn metgezel overdag tijdens vele tochten door Parijs, terwijl de nachten oplichten door de ontmoetingen die Robert

Giraud hem biedt. Het is Blaise Cendrars die hem in staat stelt om van fotograaf-illustrator te evolueren naar volwaardig auteur door de publicatie van een gezamenlijk boek, *La banlieue de Parijs* in 1949.

Monsieur et Madame Constant, rue de Seine, 1951

Cafés

Robert Doisneau fotografeert een typisch Parijse plek: de bistro's waar beroemdheden zich onder de Parijzenaars mengen. Vrienden, zoals de schrijver Robert Giraud, nemen hem mee naar de krochten van de hoofdstad om er unieke, getatoeëerde of door het leven getekende figuren te ontmoeten; allemaal hebben ze een naam, een fotografische en menselijke identiteit in de ogen van Doisneau.

Sommige zijn zijn favoriete plekken, andere worden meer spontaan of incidenteel gefotografeerd voor een opdracht. Maar in alle gevallen is Robert Doisneau niet zomaar een voorbijganger die stiekem een sfeer vastlegt. Hij dompelt zich onder in elk van hen: "Voordat ik in een bistro fotografeer, moet ik er minstens tien liter wijn hebben gedronken, natuurlijk niet op dezelfde dag...", zegt hij met humor om eraan te herinneren dat goede foto's ook het resultaat zijn van geduld en observatie. Ze zijn alleen mogelijk als je opgaat in de omgeving, een uitdrukking die hij vaak gebruikte.

Galibot, Lens 1945

Ernstige Blikken

In dit deel worden de vele kwalen van de Franse samenleving in beeld gebracht: schrijnende armoede, precaire huisvesting, eenzaamheid, slopend of vernederend werk... en, aan het einde van een somber pad, zoals in Nanterre, de onverbiddelijke dood. Niets ontsnapt aan zijn lens, die de diepste krochten van de meest wanhopige sociale situaties, de kwalen van de naoorlogse Franse samenleving, onderzoekt. Toch laten zijn kadrering of het gekozen moment een sprankje hoop en waardigheid zien die geruststellend zijn voor de toekomst van de mensheid en een zekere vorm van universaliteit.

Robert Doisneau, die uit een milieu kwam dat hij zelf omschreef als “kleinburgerlijk”, lijkt deze werelden met verbazing te ontdekken. Hij zegt dat hij deze vorm van nederigheid kan hebben omdat hij met welwillendheid naar zichzelf kijkt. In wezen zijn zijn foto's zelfportretten.

Verre van een nostalgische blik, kijkt hij hoopvol naar de sociale strijd – stakingen, vrouwenkiesrecht, sociale eisen – en opent hij horizons die, zonder stralend te zijn, veelbelovend waren. Tijdens de stakingen van 1936 neemt hij deel, maar legt hij zijn camera weg uit angst voor represailles tegen de arbeiders. Omgekeerd werkt hij zijn hele leven voor het tijdschrift *La Vie Ouvrière*, waaraan hij altijd voorrang gaf, zelfs toen hij beroemd werd. Het was een vorm van permanent en discreet engagement, ver verwijderd van opdringerig activisme.

Chaîne de montage, 1949

Renault

Tussen 1934 en 1939 werkt Robert Doisneau op de fotografische afdeling van het bedrijf Renault in Boulogne-Billancourt. Zijn taak bestaat erin het industriële en administratieve werk van het bedrijf te documenteren, maar ook om reclame voor het merk te maken, wat men in die tijd ‘réclames’ noemt. In deze industriële context plaatst Robert Doisneau de mens centraal in zijn lens. Het zijn ook vormende jaren voor zijn bewustwording van de situatie van de arbeiders.

België op bestelling

Robert Doisneau is geworteld in Parijs en zijn voorsteden. Hij zei dat hij een hekel had aan reizen en bouwde zelfs een solide reputatie op als huismus. Toch reisde hij veel en doorkruiste hij onvermoeibaar de Franse “provincie”. Tussen 1960 en 1967 reisde hij zelfs naar de Verenigde Staten, Canada en de Sovjet-Unie. Hij bezocht ook de buurlanden van Frankrijk, waaronder België, om daar tussen 1956 en 1970 verschillende opdrachten uit te voeren.

Deze verspreide reportages vormen geen werk in artistieke zin. Het gaat om opdrachten die bedoeld zijn om jaarverslagen of bedrijfsbrochures te illustreren. Deze verzameling biedt echter de mogelijkheid om dieper in te gaan op het thema van de opdracht, met name op het gebied van de industrie en het bankwezen. De meeste van deze reportages zijn ongepubliceerd in die zin dat ze voor deze tentoonstelling uit het archief zijn gehaald.

In 1962 brengt een project voor een kunstboek Robert Doisneau naar Luik. Hij brengt er enkele dagen door om de kunstenaar Nicolas Schöffer en zijn werk, de *Tour Cybernétique*, in het Park van het Museum La Boverie te fotograferen. Het boek wordt in 1963 uitgegeven door Éditions du Griffon (Neuchâtel) en deze foto's zullen het nageslacht van de kunstenaar tekenen.

Terzijde fotografeert Doisneau meerdere malen Georges Simenon, geboren in Luik en eervol vertegenwoordiger van de Belgitude buiten onze grenzen.

Mission DATAR 1984 - Porte de Bagnolet

Cirque à Gentilly, 22 juillet 1949

Banlieues

Robert Doisneau was geen nostalgicus, maar een scherpzinnig observator van het heden, waarin hij zich graag bewoog en zijn blik liet dwalen over de veranderingen in de wereld. Zijn twee reportages over de voorsteden zijn het meest symbolisch voor deze mentaliteit. Hij groeide op in Gentilly, een voorstad ten zuiden van Parijs, en woonde daarna in Montrouge.

Tijdens zijn carrière maakt hij twee specifieke reportages. Zijn fotoseries uit de jaren 30 en 40 worden op verzoek van schrijver Blaise Cendrars in 1949 gepubliceerd in een gezamenlijk boek. Het is Robert Doisneau's eerste boek als fotograaf. Hij portretteert een donkere en vuile buitenwijk waar toch tederheid en glimlachen in de ogen van de bewoners te zien zijn.

Dertig jaar later, vraagt een Franse organisatie - de *Délégation à l'Aménagement du Territoire* (DATAR) - Robert Doisneau om deel uit te maken van een groep van 28 fotografen die een inventarisatie moeten maken van het Franse landschap. Robert Doisneau is verantwoordelijk voor het deel over de buitenwijken van Parijs. Hij keert terug naar deze bekende plekken. Voor dit project kiest hij voor kleur en onthult hij foto's die verzadigd zijn met kleur en waarin de mens verdwijnt.

In beide gevallen observeert Doisneau en verankert hij de toekomst in een veranderend heden.

Maurice Baquet en haut des escaliers de la rue Vilin, Parijs 20e, 1957

Rencontres

In 1968 gaf Robert Doisneau een deel van zijn tentoonstelling in de Bibliothèque nationale in Parijs de titel "Rencontres" (Ontmoetingen). Een logische en inspirerende titel om de beelden van ongewone, incongruente confrontaties te bundelen, waarmee hij zijn kwaliteiten als beeldvanger eer aandeed. Hij wist geduldig te wachten tot de menselijke en stedelijke elementen met elkaar in interactie traden, met een vleugje toeval, vastgelegd door een poëtisch oog. Magische momenten.

Le Baiser de l'Hôtel de Ville, Parijs, 1950

De Kus bij het Hôtel de Ville

In 1950 werd een reeks foto's van verliefde stelletjes in Parijs, die Robert Doisneau 'in het voorbijgaan' had genomen, gepubliceerd in het Amerikaanse tijdschrift *Life*. De foto's wekten onmiddellijk belangstelling, maar *Life* wilde een grotere selectie foto's en de garantie dat ze gepubliceerd mochten worden, wat betekende dat de gefotografeerde personen hiervoor toestemming moesten geven. Robert Doisneau deed een beroep op jonge mensen die toneellessen volgden en die voor deze gelegenheid werden betaald. De foto van de *De Kus bij het Hôtel de Ville* is gemaakt met een paar jonge acteurs van de Cours Simon, Jacques Carteaud en zijn toenmalige geliefde Françoise Bornet. De foto werd samen met verschillende andere foto's op een dubbele pagina in *Life* gepubliceerd. De hele reportage viel erg op, maar deze foto niet meer dan de andere: hij werd trouwens in klein formaat gereproduceerd, zoals te zien is in het originele tijdschrift dat tentoongesteld wordt.

Dertig jaar lang werd *De Kus bij het Hôtel de Ville* zelden gereproduceerd. In 1985 vroeg een jonge uitgever van wenskaarten, Victor Francès, de rechten aan om er een poster van te maken. Het succes was enorm.

De pers berichtte over dit succes en de foto - die op de voorpagina van verschillende kranten werd gepubliceerd - veroorzaakte een kettingreactie. De fotograaf werd overspoeld door brieven van koppels die zichzelf in de foto herkenden en die wedijverden met steeds meeslepender verhalen over de achtergrond ervan.

In 1992, na een publicatie op de voorpagina van *Télérama* ter gelegenheid van Valentijnsdag, werd een vrouw geïdentificeerd als het echte 'model' van *De Kus bij het Hôtel de Ville*. De romantiek maakte toen plaats voor de zeer hedendaagse sfeer van de rechtszaak. Er werden twee rechtszaken tegelijk aangespannen tegen Robert Doisneau wegens misbruik van het beeld van anderen. De voormalige studente van de *Cours Simon*, die zich laat had herkend, werd in hoger beroep in het ongelijk gesteld. Een ander koppel, waarvan al snel werd bewezen dat het onmogelijk het koppel op de foto kon zijn, ging echter tot in cassatie voordat het zijn fout toegaf.

Enkele citaten

Jeugd

“De dagen lijken kort voor het kind dat dartelt in de straat vol mogelijke vondsten en, soms, geheimen die een beetje angst inboezemen.”

Publiciteit

“Ik heb mijn appartement gekocht en mijn kinderen grootgebracht dankzij smeerinstructies en koekjes.”

De Vogue-jaren

“Ik was de zoon van de tuinman, uitgenodigd om mee te spelen met de kinderen van het kasteel, op voorwaarde dat ik een frisse blik meebracht.”

Schrijvers

“Ik wil verhalen vertellen. De mensen die de meeste invloed op mij hebben, zijn schrijvers en dichters.”

Cafés

“Ik blijf erbij dat het goed is om een vertrouwde bistro te hebben. Twee is nog beter.”

Ernstige Blikken

“Mensen dragen een schat met zich mee waarvan ze zich totaal niet bewust zijn. Het is mijn sociale rol om het overduidelijke zichtbaar te maken.”

“... zoals het kleine zigeunerjongetje, een zakkenroller uit de metro, mij onschuldig toevertrouwde: ‘ik steel niet, ik neem.’ In mijn geval heet die handeling inderdaad een ‘foto nemen’ ...”

Ontmoetingen

“De foto’s die mij interesseren, die ik geslaagd vind, zijn foto’s die niet afsluiten, die het verhaal niet helemaal vertellen, maar open blijven, zodat mensen zelf ook een stukje van het pad kunnen afleggen met het beeld, het kunnen voortzetten zoals zij willen: een opstapje naar de droom, als het ware...”

De Kus bij het Hôtel de Ville

“Het is een foto waar iedereen het over eens is. En waar eensgezindheid is, zit er vaak bij het begin een vergissing.

Pedagogische ideeën

De pedagogische ideeën worden hier in twee delen gepresenteerd. Een eerste reeks, die verband houdt met de verschillende thema's, volgt het parcours van de tentoonstelling. De tweede reeks biedt meer algemene ideeën waarvan de antwoorden in de hele tentoonstelling te vinden zijn.

PEDAGOGISCHE AANWIJZINGEN MET BETREKKING TOT DE THEMA'S VAN DE TENTOONSTELLING

Jeugd

Doel: een eigen fotoreportage maken in de stijl van Doisneau.

Van alle foto's die Robert Doisneau heeft gemaakt, zijn die van kinderen zijn favorieten. Hij heeft er veel foto's van gemaakt.

De leerlingen worden uitgenodigd om, alleen of in groep, een reportage over kinderen te maken in een omgeving naar keuze. Deze reportage wordt aan de hele klas voorgesteld via een PowerPoint-presentatie of in de vorm van een boekje, waarbij wordt uitgelegd hoe deze tot stand is gekomen.

Deze reportage kan worden vergeleken met de foto's van Doisneau en leidt tot verschillende vergelijkingen tussen de twee tijdperken:

- Kinderspelletjes en speelplaatsen
- Kleding/mode
- Schoolmateriaal

Ateliers van kunstenaars

Doel: artistieke kennis ontwikkelen aan de hand van persoonlijkheden.

Robert Doisneau bezocht regelmatig kunstenaarsateliers om portretten te maken van ontwerpers uit zijn tijd, in opdracht van verschillende kranten en tijdschriften.

In deze ruimte ziet u er veel. Het gaat voornamelijk om schilders, beeldhouwers en illustratoren. Noteer de naam van een kunstenaar in elk van deze drie categorieën.

Geef na het bezoek een korte biografie en 2 of 3 bekende werken van elk van hen.

Twee van de gefotografeerde ateliers staan bekend om de lessen die ze gaven en de vele schilders die ze hebben opgeleid. Noem deze en geef enkele namen van kunstenaars die hun atelier hebben doorlopen, met behulp van onderzoek op internet.

Afdrukken, collages en knutselwerk

Doel: een tekst schrijven op basis van een foto.
“La Maison des locataires”, fotocollage, 1962

Door in 1962 een aantal foto's die in de voorgaande 15 jaar waren genomen samen te voegen tot een verbazingwekkende fotomontage, realiseert Doisneau met La Maison des locataires zijn eigen synthese, die zijn altijd bestaande interesse in menselijke activiteit en de verschillende sociale klassen onthult.

Kies een foto uit de montage en vertel een kort verhaal, geïnspireerd door de foto, waarbij je de relaties tussen de personen voorstelt als er meerdere op de foto staan, evenals de sociale/professionele omgeving waartoe deze personen zouden kunnen behoren.

Doel: een fotomontage maken in de stijl van Doisneau.

Vraag de leerlingen om met papier, kranten, tijdschriften, schaar en lijm een fotomontage te maken, geïnspireerd op de voorbeelden die ze in de tentoonstelling hebben gezien. Het is aan te raden om de leerlingen tijdens hun bezoek aan de tentoonstelling foto's te laten maken van de fotomontages, zodat ze tijdens het knutselen voorbeelden voor ogen hebben.

Agentschap

Doel: inzicht krijgen in de professionele wereld van de fotografie en het belang van auteursrechten.

In 1946 trad Doisneau in dienst bij Rapho, een fotoagentschap. Hieronder volgen enkele vragen die aan de leerlingen kunnen worden gesteld en die als onderwerp voor een opdracht kunnen dienen.

- Wat is een fotoagentschap?
- Hoe werkt Rapho?
- Wanneer zijn de eerste agentschappen ontstaan?
- Hoe is hun werk geëvolueerd en waarom?
- Wat zijn vandaag de grote agentschappen?
- Hoe zit het met het beheer van auteursrechten?

Doel: een advertentie maken op basis van een foto.

De reclamefoto's van Doisneau, die meestal in zijn atelier werden gemaakt, vereisten vaak veel werk op het gebied van beeldbewerking, inscenering, manipulatie en creativiteit.

Vraag de leerlingen om een advertentie te maken in de stijl van Doisneau. Geef hen een product op, alsof het om een opdracht gaat.

De Vogue-jaren

Doel: door te experimenteren het verschil begrijpen tussen werk in opdracht van en persoonlijk werk.

Na de oorlog komt het culturele en artistieke leven weer op gang. In 1949 begint Doisneau samen te werken met Vogue, een groot modetijdschrift. Portretten van beroemdheden, foto's van feesten of modellen... zijn de belangrijkste onderwerpen die hij voor dit tijdschrift fotografeert. Het gaat hier om werk in opdracht van en niet om persoonlijk werk.

Opdracht: voor een tijdschrift, waarvan het thema door de leerlingen wordt gekozen (natuur, reizen, mode, cultuur, sport, ...): verdeel de leerlingen in twee groepen.

- **Een opdrachtgever met als opdracht:**
 - een onderwerp te bepalen dat gefotografeerd moet worden
 - instructies geven voor het fotograferen van het onderwerp.
- **Een groep fotografen die als taak heeft de opdracht uit te voeren.**

Aan het einde komt de opdrachtgevende groep bijeen om 3 foto's te publiceren die aan de specificaties voldoen.

Persoonlijk werk: vorm een groep leerlingen waarin iedereen afzonderlijk de straat of de buurt ingaat om vrij foto's te maken. Selecteer 3 foto's per leerling. Wat valt u op?

Schrijvers

Doel: literaire kennis ontwikkelen aan de hand van persoonlijkheden.

Gedurende zijn hele carrière heeft Doisneau foto's gemaakt van beroemde personen, zoals kunstenaars en schrijvers.

Noteer tijdens uw bezoek aan deze ruimte tien namen van schrijvers die door Doisneau zijn gefotografeerd. Geef na het bezoek voor elk van hen hun geboortedatum en twee bekende titels, evenals het thema dat in deze boeken aan bod komt.

Kies een foto van Doisneau om de omslag van een van de twee hierboven gekozen boeken te illustreren.

Cafés

Doel: de geschiedenis ontdekken van een iconische plek in Parijs en zijn voorsteden.

Doisneau heeft talrijke economische sectoren in Frankrijk gefotografeerd, met name de horeca, waaronder de Parijse bistro's.

Zoals te zien is op de foto's van Doisneau, kan de bistro worden beschouwd als een bevoorrechte observatiepost van de samenleving en een iconische plek van gezelligheid, het kloppende hart van een wijk.

Maak enkele foto's van de bistro's die Doisneau heeft gefotografeerd en die deze constatering goed weergeven.

Druk na het bezoek enkele foto's van hedendaagse bistro's af/download ze en vergelijk de evolutie ervan door de foto's van Doisneau en die van vandaag te beschrijven. Is de bistro vandaag de dag nog steeds een plek van ontmoeting, uitwisseling en gezelligheid?

Om het onderwerp verder uit te diepen, synoniemen voor het woord 'bistro' geven en in enkele woorden de geschiedenis ervan vertellen, met behulp van onderzoek op internet.

Ernstige Blikken

Doel: historische kennis ontwikkelen door foto's in hun context te plaatsen.

Doisneau heeft verschillende historische momenten vastgelegd, waarvan de foto's te zien zijn in de ruimte Gravités.

Maak tijdens het bezoek foto's van de foto's waarvan de bijschriften/foto's hieronder staan.

- **Foto 1:** Eerste stemming van vrouwen, 29 april 1945
 - **Foto 2:** Frédéric Joliot Curie op het podium van het Buffalo-stadion, 1949
 - **Foto 3:** De staking van de gasarbeiders, 1950
 - **Foto 4:** Boulevard Saint-Michel, mei 1968 (in kleur)
- Let op, deze foto bevindt zich in de ruimte Rencontres.

Geef na het bezoek uitleg over de historische context van deze foto's. Voor uitleg over de historische context kunnen de leerlingen gebruikmaken van internet.

Voorsteden 1943-1984

Doel: de historische ontwikkeling analyseren.

Doisneau fotografeerde de voorsteden in twee verschillende periodes, eind jaren veertig en midden jaren tachtig.

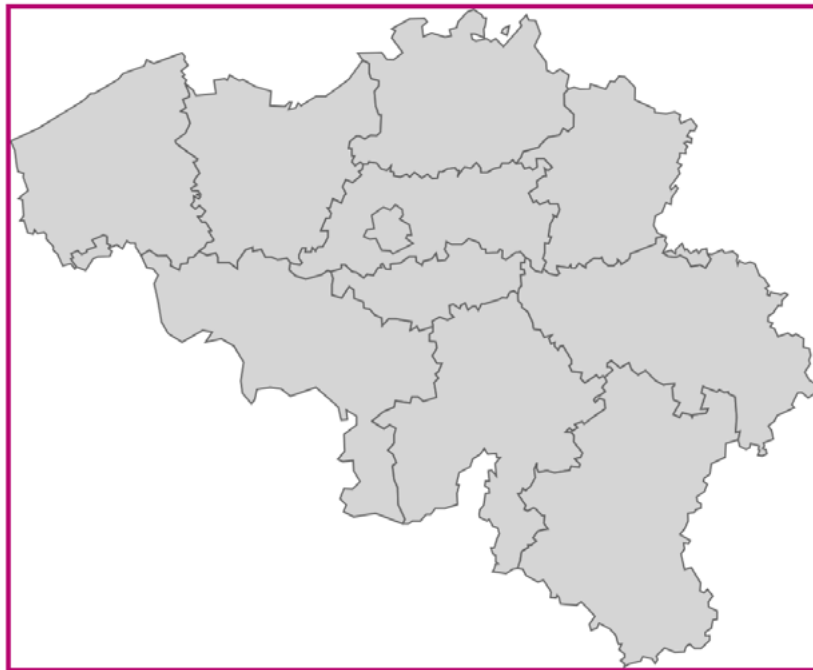
Zoek tijdens het bezoek twee foto's van de voorsteden, genomen in beide periodes.

Vergelijk na het bezoek de twee foto's en presenteer de verschillen en overeenkomsten aan de klas.

België op bestelling

Doel: een beetje aardrijkskunde: aangeven op een kaart

Robert Doisneau heeft tijdens zijn bezoeken aan België talrijke plaatsen gefotografeerd. Vraag de leerlingen om op onderstaande kaart van België de verschillende plaatsen aan te duiden die Robert Doisneau heeft gefotografeerd.

Doel: een thematische tekst schrijven op basis van een foto

Robert Doisneau heeft tijdens zijn bezoeken aan België talrijke thema's gefotografeerd. Vraag de leerlingen om een presentatie te maken over een van deze thema's.

Dit zijn de thema's die aan bod komen:

- **De Gilles**
- **De *Tour Cybernétique* van Nicolas Schöffer**
- **De Wereldtentoonstelling van 1958**
- **De textielindustrie in Vlaanderen**
- **Georges Simenon**
- **Het erfgoed van de stad Brugge**

Doel: artistieke kennis ontwikkelen door foto's in hun context te plaatsen.

Vraag de leerlingen om foto's te maken van het gekozen thema. Vergelijk de foto's van de tentoonstelling met andere foto's uit die tijd of met recente foto's.

In de tentoonstelling zijn foto's te zien van de Tour Cybernétique in Luik. Ga aan het einde van het bezoek naar het Park van het museum om de toren te bekijken en een foto te maken. Wat valt je op in vergelijking met de foto's in de tentoonstelling?

Vraag de leerlingen om een Belgische fotograaf te zoeken die in dezelfde periode als Robert Doisneau ook in zwart-wit fotografeerde. Stel hem voor aan de klas en laat enkele van zijn foto's zien.

Ontmoetingen

Doel: een verhaal vertellen aan de hand van een foto.

Deze ruimte bevat foto's van ongewone confrontaties van de fotograaf, die geduldig heeft gewacht tot er iets interessants gebeurde.

Vraag de leerlingen een foto uit deze ruimte te kiezen en in een korte tekst te vertellen wat er volgens hen vóór en na het nemen van de foto is gebeurd.

De Kus bij het Hôtel de Ville : de bouw van een icoon

Zoals de leerlingen in deze ruimte hebben kunnen lezen, is deze foto wereldberoemd geworden en heeft hij tot een rechtszaak geleid. Zoek in de tentoonstelling informatie over deze foto.

Vraag de leerlingen om een foto te zoeken van een andere fotograaf die ook erg beroemd is geworden en ook een bijzondere geschiedenis heeft.

Liedjes opgedragen aan Robert Doisneau

In een korte film die in de tentoonstelling wordt vertoond, zijn fragmenten te horen van een lied van David Mac Neil dat aan Robert Doisneau is opgedragen. Er is ook een lied van Renaud, Rouge Gorge, dat aan Doisneau is opgedragen.

Vraag de leerlingen om het liedje in het parcours te zoeken en het vervolgens opnieuw in de klas te beluisteren. Zoek ook het liedje van Renaud. Stel voor om in de klas te stemmen op hun favoriete liedje. Leer vervolgens het favoriete liedje. Reciteer het als een gedicht of zing het.

David Mac Neil
<https://youtu.be/bVjBm5JLDTE>

Renaud
<https://www.youtube.com/watch?v=amDHIrxoHHo>

ALGEMENE PEDAGOGISCHE TIPS OVER FOTOGRAFIE

1. Kunst en fotografie

Doel: nadenken over kunst en fotografie.

De belangstelling voor en erkenning van fotografie als kunstvorm kwam vrij laat op gang. Vraag de leerlingen in het kader van deze reflectie waarom de foto's van Robert Doisneau als kunstwerken worden beschouwd.

2. Hoe analyseer je een beeld?

Doel: een beeld analyseren en de specifieke kenmerken van de stijl van Doisneau kunnen uitleggen.

Kies een aantal foto's en analyseer ze in de klas aan de hand van volgende criteria:

- **Beschrijving: wat zie je op deze foto?**
 - zwart-wit of kleur
 - persoon en/of landschap
 - andere elementen
- **Opname: waar heeft de fotograaf zijn camera geplaatst?**
 - frontaal
 - van bovenaf
 - van onderaf
- **Compositie: hoe is het beeld samengesteld?**
 - voorgrond/achtergrond lijn/vluchtpunt
 - motief in het midden/aan de zijkanen
- **Kader: hoe heeft de fotograaf het kader van het beeld bepaald?**
 - horizontale/verticale/schuine kadrering
 - brede/strakke kadrering
- **Licht: hoe is de foto belicht?**
 - natuurlijk/kunstmatig
 - diffuus/geconcentreerd op één of meerdere punten
 - genuanceerd/contrastrijk

3. Een humanistische fotograaf die de tand des tijds doorstaat!

Doel: kennis over fotografen uit de 20e en 21e eeuw te verkrijgen.

Robert Doisneau begint met fotograferen in de jaren 30 en

zijn carrière duurt bijna 60 jaar. Hij overspant dus meer dan een halve eeuw. Hij kan worden beschouwd als een 'humanistische fotograaf'. Hij is zowel de erfgenaam van andere fotografen die hem voorgingen, als een voorloper voor andere kunstenaars.

- Vraag de leerlingen om een definitie te geven van een 'humanistische fotograaf'.
- Zoek andere fotografen wier stijl en onderwerpen vergelijkbaar zijn.
- Presenteer enkele foto's die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen.

4. Veel emoties!

Doel: werken aan de weergave van emoties.

Robert Doisneau is een humanistische fotograaf wiens foto's vaak vol emoties zitten. Maar om welke emoties gaat het precies?

Er wordt vaak gesproken over zes basisemoties, zoals vreugde, angst, woede, verdriet, walging en verbazing.

- Zoek in de tentoonstelling twee foto's die elk een andere emotie weergeven.
- Beschrijf na de tentoonstelling deze foto's en leg je keuze uit.

5. Welke stijl van humor?

Doel: experimenteren met verschillende soorten humor.

De humanistische foto's van Doisneau zijn doordrongen van humor en brengen op subtiele wijze een anekdote in beeld. Kies tijdens het bezoek een foto die de leerlingen grappig vinden. Beschrijf deze en leg uit welke soort humor of zelfs welk komisch register er wordt gebruikt.

6. Poëzie

Doel: een gedicht schrijven.

De foto's van Doisneau zijn doordrongen van een bijzondere poëzie, die tegelijkertijd teder en ironisch is, vrolijk en speels.

- Kies een foto uit de tentoonstelling die bij deze bijzondere poëzie past.
- Schrijf een kort gedicht dat verband houdt met de gekozen foto.
- Deel het vervolgens met de klas.

Quiz

Om deze quiz te kunnen beantwoorden, moeten de leerlingen eerst de biografie van Robert Doisneau lezen.

a. *Welke beroepsopleiding heeft hij gevolgd?*

Die van tekenaar

Die van graveur en lithograaf

Die van fotograaf

b. *Welk groot bedrijf nam hem in dienst als fotograaf?*

- Die van tekenaar

- Die van graveur en lithograaf

- Die van fotograaf

c. *Welk tijdschrift heeft Robert Doisneau als fotograaf in dienst genomen?*

- *Le Figaro*

- *Elle*

- *Vogue*

d. *Voor welk fotoagentschap heeft hij gewerkt?*

- Rapho

- Magnum

- Getty

e. *In 1950 gaf het Amerikaanse tijdschrift Life hem de opdracht een fotoserie te maken over het thema 'geliefden in Parijs'. Wat is de beroemdste foto uit deze serie?*

- *De geliefden op de Pont-Neuf*

- *De kus op de kade*

- *De Kus bij het Hôtel de Ville*

- f. *Waar vond zijn eerste solotentoonstelling in de Verenigde Staten plaats?*
- New York
 - Chicago
 - Washington
- g. *Robert Doisneau fotografeerde verschillende paviljoens van de Wereldtentoonstelling in Brussel in 1958, waaronder:*
- het paviljoen van Frankrijk
 - het paviljoen van Parijs
 - het paviljoen van België
- h. *In welk museum in Parijs heeft Robert Doisneau de Belgische schrijver Georges Simenon gefotografeerd?*
- het Musée d'Orsay
 - het Louvre
 - het Musée Grévin

Een korte geschiedenis van de fotografie

EERSTE FOTOGRAFISCHE EXPERIMENTEN

Rond 1800 slaagde Thomas Wedgwood erin om in een camera obscura een zwart-witbeeld te produceren en dit vast te leggen op papier en wit leer dat met zilvernitraat was behandeld. Hij was echter niet in staat om het beeld definitief te bewaren.

DE UITVINDER VAN DE FOTOGRAFIE, JOSEPH NICÉPHORE NIÉPCE

In 1816 slaagde Joseph Nicéphore Niépce erin om kleine afbeeldingen vast te leggen op papier dat was behandeld met zilverchloride, een lichtgevoelige chemische stof. Hij slaagde er echter niet in om zijn afbeeldingen te bewaren. In 1822 vond hij een procédé uit dat hij 'heliografie' noemde. Tussen 1822 en 1827 ontwikkelde hij zijn procédé verder en slaagde hij erin om de eerste bewaarde foto te maken, na een belichtingstijd van meerdere dagen.

In 1829 gaat Niépce een samenwerking aan met Louis Jacques Mandé Daguerre en in 1832 ontwikkelen ze op basis van het residu van de distillatie van lavendelolie een tweede procédé waarmee beelden kunnen worden geproduceerd met een belichtingstijd van één dag.

GROTE VOORUITGANG

Niépce stierf in 1833, maar Daguerre zette het werk alleen voort en vond in 1838 de daguerreotypie uit. Dit is een zilveren plaat bedekt met een dunne laag zilverjodide die in een donkere kamer wordt belicht en vervolgens wordt blootgesteld aan kwikdampen om het beeld dat tijdens de belichting is ontstaan te laten verschijnen. Dankzij deze ontwikkeling hoeft de belichtingstijd niet langer te zijn dan 30 minuten. De foto wordt gefixeerd door onderdompeling in water dat verzadigd is met zeezout. Daguerre heeft zojuist de ontwikkeling van foto's uitgevonden.

In 1839 ontdekte John Herschell een manier om deze beelden te fixeren door ze onder te dompelen in een bad met natriumhyposulfiet, dat nog steeds het belangrijkste bestanddeel is van fotografische fixeermiddelen.

In 1841 vervangt de natuurkundige Fizeau zilverjodide door zilverbromide, dat gevoeliger is voor licht. Een belichtingstijd van slechts enkele seconden volstaat nu, waardoor het mogelijk wordt om portretten te maken..

DE EERSTE FOTOSTUDIO'S

De daguerreotypie kent een onmiddellijk succes en binnen enkele jaren verspreiden fotostudio's zich over Parijs en vervolgens over de hele wereld. Voortaan kan ook de middenklasse portretten laten maken, wat voorheen voorbehouden was aan een bepaalde elite, toen alleen schilderkunst het mogelijk maakte om een portret te laten maken.

DE VOORLOPER VAN HET NEGATIEF, DE CALOTYPE

In 1841 patenteerde William Henry Fox Talbot de calotypie, een procédé waarmee hetzelfde beeld kon worden vermenigvuldigd door een tussenliggend negatief te verkrijgen op zilverchloride papier dat met was doorschijnend was gemaakt. Om de transparantie van het negatief van de calotypie te verbeteren, ontdekte Abel Niépce de Saint-Victor in 1847 een manier om het papier te vervangen door glas, waardoor de beelden uiterst nauwkeurig werden. De Amerikaan Georges Eastman, oprichter van Kodak, bedacht in 1888 het idee van een flexibel dragermateriaal. De glasplaten werden geleidelijk vervangen door celluloidrollen.

DE REPRODUCTIE VAN KLEUREN

In 1869 slaagde Louis Ducos du Hauron erin de eerste kleurenfoto te maken door het principe van de ontbinding van licht toe te passen met behulp van de drie basiskleuren van de schilderkunst: rood, geel en blauw. Het eerste commerciële succesvolle procédé voor kleurenfotografie was de autochrom, uitgevonden in 1903 door de gebroeders Lumière. Het ging om een zwart-witte fotografische glasplaat die werd bedekt met een mozaïek van microscopisch kleine deeltjes aardappelzetmeel, gekleurd in blauw, groen en rood, die als filters fungeerden. De plaat werd ontwikkeld als dia en behield dit raster van microfilters, waardoor de originele kleuren transparant werden weergegeven. Dit procédé werd tot het begin van de jaren 30 gebruikt.

In 1935 lanceerde het Noord-Amerikaanse bedrijf Kodak de eerste moderne versie van de kleurenfilm en noemde deze Kodachrome.

DE OPKOMST VAN DE DIGITALE FOTOGRAFIE

In de jaren 60 werd er een grote sprong voorwaarts gemaakt in het onderzoek naar digitale fotografie, dankzij het werk van George Smith en William Boyle, ook al waren foto's in die tijd slechts 100 pixels groot, tegenover meer dan 14 megapixels vandaag.

Sinds 2000 maakt de donkere kamer plaats voor digitale fotobewerking, met name met de software Photoshop. In het digitale tijdperk willen beginnende fotografen niet langer urenlang bezig zijn met het ontwikkelen van foto's: het afdrukken gebeurt rechtstreeks vanaf de computer.

EEN REVOLUTIE DOOR BEELDEN

In het begin stond de fotografie nog in de kinderschoenen en het duurde even voordat de kunst van de fotografie door het publiek werd erkend. Aanvankelijk werd ze onder andere door de artistieke wereld slecht ontvangen; schilders zagen haar als een bedreiging voor hun kunst.

Later zag de politieke wereld er een doeltreffend middel in om haar macht te consolideren, en propaganda door middel van fotografie werd door tal van politieke regimes in de 19e en 20e eeuw gebruikt. De wetenschappelijke wereld zag er een mogelijkheid in om haar kennis te vergroten en verder te gaan in onderzoek en precisie. Het duurde echter tientallen jaren voordat de technieken verbeterden en fotografie toegankelijker en efficiënter werd. Dankzij fotografie kreeg het beeld een centrale plaats in de media en werd het een echte informatiebron op zich. Het zorgde eerst voor een revolutie in de journalistiek en veroverde daarna alle lagen van de samenleving.

BIBLIOGRAFISCHE BRONNEN

Peter Hamilton, *Robert Doisneau. La vie d'un photographe*, Parijs, Hoëbeke, 1995

Quentin Bajac, *Robert Doisneau "Pêcheur d'images"*, Parijs, Découvertes Gallimard, 2012

Boeken met een groot aantal foto's:

Robert Doisneau, Instants Donnés. Catalogue de la rétrospective Robert Doisneau, Tempora, Brussel, 2025.

Brigitte Ollier, *Robert Doisneau*, Parijs, Ed. Hazan, 1996, 672 p. (Heruitgave en 2023).

Jean-Claude Gautrand, *Robert Doisneau*, Cologne, Taschen, 2014, 440 p. (Heruitgave en 2024).

Paris/Doisneau, Parijs, Flammarion, 2023, 400 p.

Voor alle andere:

<https://www.robert-doisneau.com/fr/robert-doisneau/bibliographies/>

Voorzieningen voor slechtzienden

In het kader van deze tentoonstelling hebben Tempora, La Boverie, het Atelier Robert Doisneau en de vzw La Lumière een cultureel bemiddelingsproject ontwikkeld om deze belangrijke retrospectieve toegankelijk te maken voor slechtzienden.

Binnen het parcours zijn er 5 speciaal ingerichte ruimtes voor slechtziende bezoekers. In elk daarvan is een werk aangepast dankzij een tactiele plaat in reliëf die een nieuwe manier biedt om kunst te beleven door middel van aanraking. Elke terminal is voorzien van een tactiele ontdekkingsgids en een audiodescriptie van het betreffende werk.

Dit project komt tegemoet aan een dringende behoefte aan inclusie in de museumwereld, waar bezoekers met een visuele beperking maar al te vaak worden vergeten. Door de tentoonstelling aan te passen, willen we ons engagement voor een open, toegankelijke en voor iedereen toegankelijke cultuur versterken.

Om nog een stap verder te gaan, worden op verschillende momenten tijdens de tentoonstelling speciale rondleidingen aangeboden, onder leiding van gidsen die hiervoor zijn opgeleid. Een aanpak die de mens en toegankelijkheid centraal stelt in de culturele ervaring.

Het avontuur van tempora gaat verder

**VERSCHIJNT IN HET NAJAAR VAN 2026 IN HET MUSEUM
LA BOVERIE, LUIK**

Het impressionisme in België

In 2026 zal Luik het decor vormen van een internationaal artistiek evenement van formaat. Het Musée la Boverie organiseert een unieke tentoonstelling over het impressionisme in België, die een nog te weinig bekend aspect van deze belangrijke stroming in de moderne kunst belicht.

Hoewel het impressionisme vaak wordt geassocieerd met zijn emblematische Franse vertegenwoordigers, kende het in België een originele en vroege weerklank. Vanaf de jaren 1860 trokken Belgische kunstenaars zich terug uit het academisme en omarmden zij nieuwe vormen van picturale expressie die het impressionisme vooraflieden. De tentoonstelling belicht deze artistieke bloei, van de vroege jaren van de Société Libre des Beaux-Arts tot de opkomst van het Belgische luminisme.

Bijna 100 werken komen samen in de lichte en verfijnde zalen van La Boverie, waar een uitzonderlijke dialoog ontstaat tussen de Franse meesters (Monet, Renoir, Pissarro, Sisley...) en hun Belgische tijdgenoten (Ensor, Claus, Lemmen, Van Rysselberghe...). Deze unieke confrontatie biedt een gelegenheid om wederzijdse invloeden, nationale eigenaardigheden en parallelle artistieke trajecten te verkennen in een ambitieuze en resoluut hedendaagse scenografie, met aandacht voor multimedia installaties en interactieve elementen.

Een duik in een stukje kunstgeschiedenis om te (her)ontdekken, via een tentoonstelling die nu al belooft een cultureel hoogtepunt van 2026 te worden.

Praktische inlichtingen

7 € per leerling (leerlingen tot en met het secundair onderwijs zonder minimum aantal deelnemers)

Eén begeleider per groep gratis, daarna één extra begeleider per 15 leerlingen gratis (de anderen betalen ook **€ 7**)

1u15 - 1u30 per bezoek

RONDLEIDING MOGELIJK (€ 135 voor 1u30, maximaal 25 leerlingen per gids, reservering 10 werkdagen voor de datum van het bezoek)

Behalve voor schoolbezoeken en speciale dagen genieten leerkrachten van een voordelig tarief (€ 14,50) op vertoon van hun leerkrachtenkaart

INFORMATIE & RESERVERINGEN

reservations@expo-doisneau.com

+32 2 549 60 49

ADRES

LA BOVERIE

Parc de la Boverie, 3
4020 Luik

OPENINGSDATAE

Van 31.10 2025 tot en met 19.04 2025

ONLINE TICKETS:

www.expo-doisneau.com

CONTACT

EXPOSITION

Valentine Delsalle

RESPONSABLE D'EXPLOITATION ET DE LA COMMUNICATION

info@expo-doisneau.com

www.expo-doisneau.com

+32 488 35 50 77

AUDIOGIDS

Audiogids met QR-code voor smartphone –
inbegrepen in de toegangsprijs.

Voorziening voor slechtzienden beschikbaar met
QR-code op mobiele telefoon - **inbegrepen in
de toegangsprijs.**

OPENINGSUREN

Dinsdag tot zondag : 10u - 18u

Maandag gesloten

**Uitzonderlijke opening op maandag tijdens
de schoolvakanties (FR & NL)**

LERARENGIDS

Robert Doisneau
Gegeven momenten

Ontwerp en redactie
Isabelle Benoit
Maroussia Mikolajczak

Coördinatie en proeflezing
Valentine Delsalle
Marie Derom

Grafisch ontwerp en lay-out
Frédéric Cesar

Fotocredits
Voor alle foto's van Robert Doisneau:
© Atelier Robert Doisneau

tempora[®]
© Tempora, Brussel 2025

Robert Doisneau Gegeven momenten

tempora[®]

DEMETER
ASBL / VZW

LA
OVERIE

Liège
Echevins de la
Culture

VISIT
Wallonia
be

MIX
...enmix...

Co-financé par
l'Union européenne

Wallonie

FÉDÉRATION
NATIONALE LOTERIE

loterie nationale 6 nationale loterij
BIEN PLUS QUE JOUER MEER DAN SPELEN

B

LE SOIR

soir
mag

LAMEUSE

CINE
TELE
BRUSSELS

NOSTALGIE

De Standaard